

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี*
PERFORMANCE EFFICIENCY DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATORS
FOR STRENGTHENING RATCHABURI PROVINCIAL
SANGHA ADMINISTRATION

พระปลัดธณัฐพล ธมมสโร

Phrapalad Thanatphon Dhammasaro

วัดท่าเรือ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

Wat Tharue, Paeng Phuai Subdistrict, Damnoen Saduak District Ratchaburi Province

Corresponding Author E-mail: juymanstory@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ ในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี และ 3. นำเสนอการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูปหรือคน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านจุดแข็ง คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการจัดประชุมตรวจการ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง 2. ด้านจุดอ่อน ระยะเวลาในการจัดประชุมไม่เหมาะสม 3. ด้านโอกาส มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 4. ด้านอุปสรรค การที่ตั้งวัดอยู่ไกลจากอำเภอ 2. ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพบว่า 1. มีการจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการอยู่ทุก ๆ ปี 2. ให้การสนับสนุนการศึกษา 3. มีการเสนอแนวทางในการปกครองคณะสงฆ์ที่ดีให้กับเจ้าอาวาสทุกวัด 3. การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ พบว่า

---

*Received September 20, 2024; Revised October 12, 2024; Accepted October 16, 2024

1. มีโครงสร้างสายบังคับบัญชาไปตามลำดับชั้น 2. มีดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์จัดการควบคุมภายในองค์กร 3. มีการปฏิบัติงานของคณะพระสังฆาธิการผู้รู้หลักพระวินัยโดยโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม 4. เมื่อมีเหตุกระทำความผิดในเขตพื้นที่ตำบล เจ้าคณะตำบลจะเป็นผู้ที่เข้าไปตรวจสอบและมีอำนาจหน้าที่จะการระงับปัญหานั้น 5. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้กับประชาชนมากขึ้น 6. มีการจัดประชุมพระสังฆาธิการ ปีหนึ่งอย่างน้อย 3 ครั้ง

คำสำคัญ: การพัฒนาประสิทธิภาพ; พระสังฆาธิการ; การปกครองของคณะสงฆ์

Abstract

This research article aims to: 1. Study the general conditions, problems, and obstacles in the duties of the Sangha administrative monks (Phra Sangkhathikarn) in the governance of the Sangha in Ratchaburi Province, 2. Identify factors that enhance the efficiency of the duties of the Sangha administrative monks to strengthen the governance of the Sangha in Ratchaburi Province, and 3. Propose improvements to enhance the performance of the Sangha administrative monks to strengthen the governance of the Sangha in Ratchaburi Province. This is a qualitative study based on field research, gathering data from 25 key informants selected through purposive sampling, and conducting focus group discussions with 10 experts. Content analysis was then performed on the collected data.

The research findings are as follows: 1. The general conditions, problems, and obstacles in the performance of the Sangha administrative monks in the governance of the Sangha in Ratchaburi Province revealed the following: 1. Strengths: The Sangha in Ratchaburi holds at least three annual meetings for governance review; 2. Weaknesses: The duration of these meetings is insufficient; 3. Opportunities: There are opportunities for higher education at the tertiary level; 4. Obstacles: Some temples are located far from district centers. 2. The factors that enhance the efficiency of the Sangha administrative monks include: 1. Regular annual capacity-building training programs for the Sangha administrative monks, 2. Support for education, and 3. Proposals for good governance practices for the abbot of each temple. 3. The development of performance efficiency in the Sangha administrative

monks includes: 1. A clear hierarchical structure for governance, 2. An internal control system within the organization, 3. Transparent, honest, and fair performance in accordance with the Vinaya (monastic discipline), 4. The district chief monk is responsible for investigating and resolving any misconduct within the subdistrict, 5. Raising public awareness about the Sangha governance system, and 6. Holding at least three annual meetings for the Sangha administrative monks.

Keywords: Efficiency Development; Sangha Administration; Sangha Governance

บทนำ

ในสมัยพุทธกาลนั้น หากท่านได้ศึกษาในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ท่านจะพบได้ว่าการทำงานของพระพุทธเจ้าท่านนั้นมีประสิทธิภาพมาก ตลอด 45 ปีแห่งการปฏิบัติงานของพระพุทธองค์แล้วแต่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพระองค์มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดำเนินงานแล้ว คำสั่งสอนของพระองค์ที่จะช่วยให้มีมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น จึงมีอยู่จริงและยืนหยัดมานานถึง 2,600 กว่าปี โดยไม่มีเสื่อมสลายหายไป และยังสามารถปรับประยุกต์ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัยอยู่เสมอ (สุรพล สุยะพรหม และคณะ, 2555) คณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันจึงควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงปัญหาการปกครองคณะสงฆ์อย่างเร่งด่วนหากเราต้องการเห็นพุทธศาสนาเจริญงอกงามในประเทศไทย (พระณรงค์ สังขวิจิตร, 2560)

สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานด้านการปกครองคณะสงฆ์ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปกครอง พบว่ามีปัญหาอุปสรรคทุกด้าน อันเนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติทางวินัยสงฆ์เกี่ยวกับการระงับอธิกรณ์ด้านต่าง ๆ ไม่ชัดเจน ทำให้มีความน่าเชื่อถือน้อยในกระบวนการตัดสินแก้ไขปัญหา ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะมีน้อย และมีทักษะและเทคนิคในการให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องที่ต้องได้รับการพัฒนา นอกจากนั้นยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ อายุของผู้ปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติทางวินัยสงฆ์ ตลอดทั้งทักษะและเทคนิคการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน (พระมหาวีรจิต ธีรวโส, 2559)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญห และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัด

ราชบุรี อีกทั้งยังเป็นกรณีศึกษาแก่การปฏิบัติงานด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ ในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ พระสังฆาธิการเจ้าคณะปกครอง กองงานเลขานุการเจ้าคณะปกครอง กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้าน และกลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านจุดแข็ง (Strengths) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการปฏิบัติงานด้านการปกครองที่มีรูปแบบการดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตามสายงานที่ทางเจ้าคณะจังหวัดราชบุรีได้กำหนดไว้ และมีการจัดประชุมตรวจการอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องต้องกันกับแผนนโยบายงานที่ได้วางกำหนดไว้ และเสริมสร้างความเข้าใจต่อพระสังฆาธิการทุกรูป ในการปฏิบัติงานตามพื้นที่ของตน ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่เป็นจุดอ่อน ในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตรวจสอบประวัติ การทำประวัติฐานข้อมูล ความรู้ความเข้าใจของพระสังฆาธิการต่องานปกครองคณะสงฆ์ กรอบระยะเวลาในการจัดประชุมตรวจการคณะสงฆ์ไม่เหมาะสม การเตรียมความพร้อมอุปกรณ์เครื่องมือในการประชุมตรวจการคณะสงฆ์ ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้ ก็เป็นเนื้อหาที่ควรนำไปพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการปกครองของคณะจังหวัดราชบุรีได้ ด้านโอกาส (Opportunities) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีความร่วมมือ สามัคคีกันในการปฏิบัติงานปกครอง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่คณะ ซึ่งก็ได้น้อมนำหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคือ หลักอปริหานิยธรรมมาใช้ประกอบกับงานบริหารปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ทั้งในเรื่องการจัดประชุมตรวจการแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องต่าง ๆ ในหมู่คณะสงฆ์ การดำเนินการปกครอง หรือแม้กระทั่งตรวจสอบ สอดส่อง ดูแลคณะสงฆ์ให้อยู่ในหลักของพระธรรมวินัย และกฎหมายพระสงฆ์ อีกทั้งยังได้ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการและพระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดราชบุรี ได้เพิ่มเติมความรู้จากการเข้ารับโครงการอบรมฯ ต่าง ๆ เข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สาขาบริหารการปกครองคณะสงฆ์ และนำเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ประกอบกับการดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ ด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประสบพบเจอข้อขัดข้องอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งตั้งเจ้าอาวาสใหม่ เรื่องบางรูปใช้เทคโนโลยี โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำงานไม่เป็น การที่ตั้งวัดอยู่ไกลจากอำเภอจากจังหวัดมากเกินไป การไม่ได้งบประมาณจากภาครัฐในส่วนจำเพาะของงานปกครอง การได้รับผลกระทบจากโควิดจนไม่สามารถจัดสถานที่ประชุมพระสังฆาธิการได้ ไม่เว้นแม้งานในส่วนของการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีเรา ที่ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน ในการดำเนินงานใหม่ หรือที่เรียกว่า New Normal ซึ่งในยุคปกติวิถีใหม่

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการฝึกอบรม (Training) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี อยู่ในเขตของคณะสงฆ์ภาค 15 ซึ่งมีการจัด

โครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการเพื่อปฏิบัติงานคณะสงฆ์ อยู่ทุก ๆ ปี ซึ่งในแต่ละครั้งที่มีการอบรม เจ้าคณะปกครองก็จะส่งพระสงฆ์ พระเลขานุการ ไปเข้ารับการอบรม บางครั้งก็ส่งตนเองไปบ้างก็มี จุดประสงค์ก็เพื่อขัดเกลาความรู้เพิ่มความเข้าใจในการปกครอง ในการสนองงานร่วมกับเจ้าคณะปกครอง ทั้ง 6 ด้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านการศึกษา (Education) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษา ให้การสนับสนุนทั้งศาสนา ศึกษาและบาลีศึกษา ซึ่งงานศึกษาทั้ง 2 อย่างนี้ก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรีในการมอบแก่นักเรียนต่าง ๆ และแก่พระสงฆ์ทุกรูปที่สอบผ่านในจังหวัดราชบุรี และมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ของจังหวัดราชบุรี คือ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และงานคณะสงฆ์ ทั้ง 6 องค์การ ซึ่งพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านการพัฒนา (Development) พบว่า การพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสังฆาธิการในจังหวัด มีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นต่องานปกครองคณะสงฆ์ ร่วมกันระดมความคิดเพื่อแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับงานปกครองคณะสงฆ์ได้ มีการวางระบบกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ภูมิภาค ส่งเสริมให้วัดมีอิสระในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้น และเสนอแนวทางในการปกครองคณะสงฆ์ที่ดีให้กับเจ้าอาวาสทุกวัด และพระสังฆาธิการต้องมีคุณสมบัติพร้อมครบถ้วนตามเกณฑ์กำหนดให้ ระดับของคุณวุฒิน้อยที่สุด ต้องจบหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์

3. การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านการดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ โดยมีโครงสร้างสายบังคับบัญชาไปตามลำดับขั้น จะไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยข้ามอำนาจทางการปกครองระหว่างกัน และปฏิบัติงานกันด้วยความเคารพในตำแหน่งผู้บังคับบัญชา และมีการร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานราชการในระดับจังหวัด ซึ่งมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นหลัก รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันแบบ MOU อีกทั้ง เปิดโอกาสให้พระสงฆ์และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการควบคุมและส่งเสริม พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์จัดการควบคุมภายในองค์กร เพื่อให้พระสงฆ์ในเขตปกครอง มีความประพฤติการปฏิบัติอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย กฎหมายคณะสงฆ์และบ้านเมือง เจ้าอาวาสปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่อย่างเคร่งครัด ในการปกครอง สอดส่อง ดูแล พระภิกษุสามเณรที่อาศัยอยู่ในวัดได้

ความประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ก็เกิดขึ้นในวัดนั้น และยังเป็นเหตุให้เกิดศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปมากยิ่งขึ้น และมีหน้าที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองอย่างชัดเจน โดยอาศัยหลักธรรมวินัย กฎหมาย และอธิสมการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาด้านการระงับอธิกรณ์ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีได้ดำเนินการด้านการระงับอธิกรณ์ ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อธิกรณ์ใดเกิดขึ้นกับพระภิกษุหรือสามเณรก็ตาม การปฏิบัติงานของคณะพระสังฆาธิการผู้รู้หลักพระวินัย จะกระทำการโดยไม่มีการบิดเบือนพระไตรปิฎก และกระทำอย่างโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม และประกอบด้วยเมตตาเป็นที่ตั้งเสมอ ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบล พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เมื่อมีเหตุกระทำความผิดในเขตพื้นที่ตำบลใดก็ตาม เจ้าคณะตำบลจะเป็นผู้ที่เข้าไปตรวจสอบ สืบค้นปัญหาเหล่านั้น และมีอำนาจหน้าที่ฝนการระงับปัญหานั้น ซึ่งหากว่าไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าว เจ้าคณะตำบลก็ทำหนังสือร้องเรียนขึ้นมามาหาเจ้าคณะอำเภอ ถ้ายังแก้ไม่ได้อีกก็แจ้งถึงจังหวัด เราจะได้จัดประชุมมาตรการเข้มงวดในการที่จะแก้ปัญหา ดังกล่าว ไม่ว่าจะข้อพิพาท การตั้งรักษาการเจ้าอาวาส การบิณฑบาตที่ไม่เหมาะสม การโพสต์สื่อโซเชียลมีเดียของพระภิกษุที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ เราต้องรีบดำเนินการเพื่อป้องกันความเสื่อมเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนาได้ ด้านการควบคุมบังคับบัญชา พบว่าการควบคุมบังคับบัญชาคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนาระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นไปที่การกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นส่งเสริมให้วัดมีบทบาทมากขึ้นในการบริหารจัดการกิจการภายในวัด สนับสนุนให้คณะสงฆ์ในท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้กับประชาชนมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ได้ ด้านการตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการจัดประชุมพระสังฆาธิการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องของพระสังฆาธิการ และกองงานเลขานุการ ปีหนึ่งอย่างน้อย 3 ครั้ง และเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการรู้เห็นการปฏิบัติงานพันธกิจทั้ง 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นอภิปราย คือ ด้านจุดแข็ง มีการปฏิบัติงานเป็นลำดับขั้นตามที่กำหนดไว้ และมีการจัดประชุมตรวจการ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องต้องกันกับแผนนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระมหาทรงศักดิ์ ชยวฑฺฒโน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีหน้าที่ด้านการปกครองที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบ วินัยบ้านเมือง การควบคุมดูแลไม่ค่อยเป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎระเบียบ ทำให้การปกครองคณะสงฆ์ขาดศักยภาพเพราะไม่มีเครื่องมือเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยตรวจสอบในการปฏิบัติหน้าที่ และในด้านโอกาส คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีความร่วมมือ สามัคคีกันในการปฏิบัติงานปกครอง ได้น้อมนำหลัก อปริหานิยธรรม มาใช้ประกอบกับงานบริหารปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ติงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ กรมทางหลวง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรูปแบบโดยอิงตามความเป็นจริงขององค์การขนาดใหญ่คือกรมทางหลวง ที่จะมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้วเพียงแต่ไม่สามารถที่จะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ รวมไปถึงไม่สามารถใช้งานและพัฒนาฐานข้อมูลนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมลงไปถึงระบบการจัดการของ AI อันจะช่วยให้งานวิจัยนี้พัฒนาต่อยอดออกไปได้เห็นภาพอย่างชัดเจน และใช้งานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นอภิปราย คือ ด้านการฝึกอบรม มีการจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการเพื่อปฏิบัติงานคณะสงฆ์ อยู่ทุก ๆ ปี ซึ่งในแต่ละครั้งที่มีการอบรม เจ้าคณะปกครองก็จะส่งพระสงฆ์พระเลขานุการ ไปเข้ารับการอบรม บางครั้งก็ส่งตนเองไปบ้างก็มี ซึ่งเกิดผลดีเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ์ แก้วนะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำทั้ง 7 ด้านมีปัจจัยพื้นฐาน 2 อย่าง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่ถูกต้องตามหลักการและหลักสัปปุริสธรรม และในด้านการศึกษา ได้ให้การสนับสนุนทั้งศาสนศึกษาและบาลีศึกษา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรีในการมอบแก่สำนักเรียนต่าง ๆ และแก่พระสงฆ์ทุกรูปที่สอบผ่านในจังหวัดราชบุรี และมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ของจังหวัดราชบุรี คือ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ซึ่งพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรี ให้ความสนใจมาเข้ารับการศึกษามาก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะยุทธ เกตุอยู่ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตาม

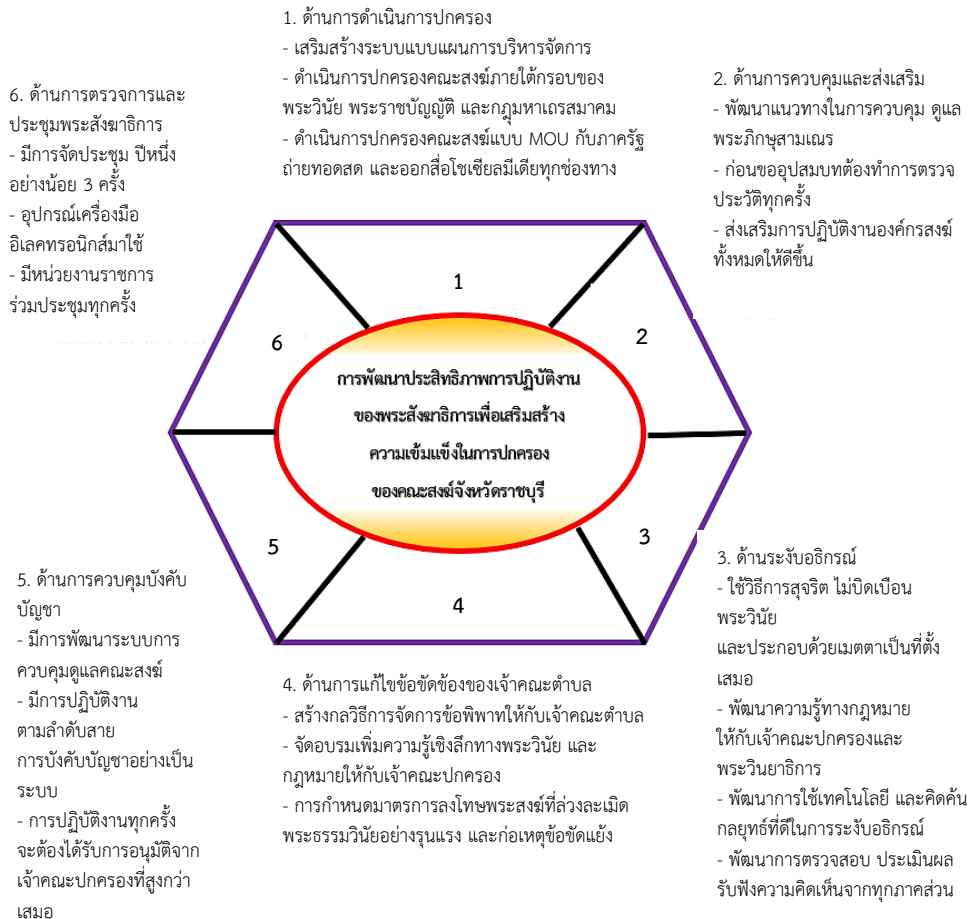

แนวทางของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมมี 3 องค์ประกอบได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา ที่สามารถบูรณาการนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนหลักพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ หลักไตรสิกขา คือ หลักศีล นำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม หลักสมาธินำไปสู่การพัฒนาจิตใจ และ หลักปัญญา นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้

3. การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสงฆ์เพื่อการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นอภิปราย คือ ด้านการ ดำเนินการปกครอง มีการพัฒนาระบบการดำเนินการที่มีความรวดเร็วเป็นลำดับ จากการ สร้างช่องทางการประสานงาน รับข้อมูลข่าวสารคณะสงฆ์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ซึ่งปัจจุบันก็นิยมใช้กันจำนวนมาก เพราะมีความรวดเร็ว ทั้งในด้านงานสารบรรณ งานพันธกิจ และโครงการต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณกานต์ ขาวลาภ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารเชิงพุทธบูรณาการของกระทรวงแรงงาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้วิจัยได้ใช้ภาวะผู้นำในการสื่อสารของกระทรวงแรงงานใน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ ด้านพฤติกรรม และด้านการเปลี่ยนแปลง และใช้หลักธรรม ที่ประกอบด้วย สังคหัตถ์ 4 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 คุณลักษณะดังกล่าว มีความสำคัญมากน้อย ต่างกัน นั้นขึ้นอยู่กับระดับของนักบริหาร ด้านการควบคุมและส่งเสริม คณะพระสงฆ์ได้ จัดตั้งองค์กรพระวินยาธิการ สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของ พระวินยาธิการประกอบด้วย 5 กลไก ได้แก่ 1. ศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานให้ เป็นระบบฐานข้อมูล 2. จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพด้วยการส่งพระวินยาธิการไปศึกษา หลักสูตรพระวินยาธิการ 3. พัฒนาขีดความสามารถตามหลักไตรสิกขา 4. การให้คำปรึกษา ด้วยการจัดตั้งสำนักงานพระวินยาธิการกลาง และ 5. การติดตามและประเมินผล

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพระสงฆ์เพื่อการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อ ศึกษาสภาพทั่วไป ปัจจัยที่ส่งเสริม และนำเสนอการพัฒนา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้ องค์ความรู้ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จากการสังเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยด้านการดำเนินการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนาระบบการดำเนินการที่มีความรวดเร็วเป็นลำดับจากการสร้างช่องทางการประสานงาน รับข้อมูลข่าวสารคณะสงฆ์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ซึ่งปัจจุบันก็นิยมใช้กันจำนวนมาก เพราะมีความรวดเร็ว ทั้งในด้านงานสารบรรณงานพันธกิจ และโครงการต่าง ๆ ส่วนในด้านการควบคุมและส่งเสริม คณะพระสังฆาธิการได้จัดตั้งองค์กรพระวินยาธิการขึ้นมา เพื่อกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานควบคุม ดูแล

พระภิกษุและสามเณร ที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมต่อการเป็นเพศบรรพชิต และมีการกำหนดมาตรการขั้นเด็ดขาด ลงโทษกับพระภิกษุสามเณรที่มีความประพฤติความร้ายแรงจนทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสียในวงกว้าง และส่งเสริมให้พระสังฆาธิการและคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ทางกฎหมายของพระสงฆ์ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอ ต่อมางานด้านระงับอิทธิฤทธิ์ เน้นสอนว่า พระสังฆาธิการจังหวัดราชบุรี ใช้วิธีการสุจริตยุติธรรมกับพระภิกษุและสามเณร ไม่กระทำการตัดสินปิดเป็นพระวินัย และประกอบด้วยเมตตาเป็นที่ตั้งเสมอ และยังสนับสนุนให้พัฒนาความรู้ทางกฎหมายให้กับเจ้าคณะปกครองและพระวินยาธิการ พัฒนาการใช้เทคโนโลยี และคิดค้นกลยุทธ์ที่ดีในการระงับอิทธิฤทธิ์ในรูปแบบที่มีความรวดเร็วและเป็นธรรม ไม่ยืดเยื้อจนทำให้เรื่องอิทธิฤทธิ์นั้น ๆ ลุกขึ้นมาจนเกินที่แก้ไข และร่วมกันพัฒนาระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมินผล ระบบการร้องเรียน และต้องรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ใคร่ครวญด้วยโยนิโสมนสิการทุกครั้งในการพิจารณา และในส่วนของการงานด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีร่วมระดมหาแนวทางในการสร้างกลวิธี กลยุทธ์ การจัดการข้อพิพาท เพื่อเป็นแนวทางความรู้ให้กับเจ้าคณะตำบลนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานจริง และต้องจัดอบรมเพิ่มความรู้เชิงลึกทางพระวินัย และกฎหมายให้กับเจ้าคณะปกครองเสมอเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับปัญหา และการกำหนดมาตรการลงโทษพระสงฆ์ที่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยอย่างรุนแรง และก่อเหตุข้อขัดแย้งให้มีความเด็ดขาด ส่วนด้านการควบคุมบังคับบัญชา คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติงานตามลำดับสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ และในการปฏิบัติงานทุกครั้งจะต้องได้รับการอนุมัติจากเจ้าคณะปกครองที่สูงกว่าเสมอ แสดงถึงความเคารพพระเถระผู้มีคุณวุฒิและวิญญูติมากกว่า ตามแนวทางพุทธเถรวาท และส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พิจารณาการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีคุณสมบัติพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจัดรูปแบบโครงสร้างตำแหน่งแจกแจงหน้าที่ให้เหมาะสมงานอยู่เสมอ สุดท้ายงานด้านการตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการ คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติงานตรวจการและการจัดประชุมพระสังฆาธิการ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง และทุกครั้งที่มีการประชุมจะนำอุปกรณ์เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาประกอบใช้ในการสื่อสารอยู่เสมอ และจะมีหน่วยงานราชการทั้งในส่วนของระดับองค์กร และระดับผู้นำชุมชน มาเข้าร่วมรับฟัง เสนอแนวทาง แสดงแนวคิดกันเป็นจำนวนมาก และเป็นอย่างนี้ตลอดมาเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรวางแผนเชิงรุกในการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดราชบุรี
2. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรมีนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนและให้กำลังใจสำหรับพระสังฆาธิการที่รับผิดชอบในการเข้าประชุม
3. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรจัดตั้งภาคีเครือข่ายพระเลขาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในเรื่องของเครื่องมืออุปกรณ์การประชุมที่มีความทันสมัย
2. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรมีการกำหนดระยะเวลาในการประชุมที่มีความกระชับ ไม่เกิดความน่าเบื่อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระเลขาการเพื่อการปฏิบัติงานที่ดีของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการในการระงับอธิกรณ์ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศรัทธาของประชาชนที่มีต่อคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- ชนะยุทธ เกตุอยู่. (2560). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวทางของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล. (2562). กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระณรงค์ สังขวิจิตร.(2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 27-40.
- พระมหาทรงศักดิ์ ขยวฑฺฒโน. (2563). *การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิศิต ธีรวิโส. (2559). *การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11 (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณกานต์ ขาวลาภ. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารเชิงพุทธบูรณาการของกระทรวงแรงงาน (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์. (2563). *การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรพล สุษะพรหม และคณะ. (2555). *พื้นฐานทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวรรณ์ แก้วนะ. (2564). *การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.